

**राज्यातील शेतकऱ्यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे
ही योजना सन २००८-०९ मध्ये राबविण्यास
मान्यता देण्याबाबत**

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक शेविदौ ४२०८/प्र.क्र.१२२/३-अ
मंत्रालय विस्तार, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक: १७ जून, २००८.

संदर्भ- शासन निर्णय, कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग क्रमांक

- १) शेविदौ-४२०७/प्र.क्र.१४५/३-अ, दिनांक ६ जून, २००७
- २) शेविदौ ४२०७/प्र.क्र.१४५/३-अ, दिनांक २ नोव्हेंबर, २००७
- ३) अंदाज १००८/प्र.क्र.७२/२-अ, दिनांक १२ मे, २००८
- ४) कृषि आयुक्तालयाचे पत्र क्रमांक जा.क्र.कृआ/शैविअदौ/वि.प्र.७/३९९/०८, दि.३० मे, २००८

प्रस्तावना

राज्यातील शेतकऱ्यांचे केवळ उत्पादन व उत्पादकता वाढविणे हे ध्येय यापुढे न रहाता उत्पादित होणाऱ्या शेती मालाला चांगला दर्जा देऊन चांगला भाव मिळण्यासाठी नवीन तंत्रज्ञानाचा वापर शेतकऱ्यांनी त्यांच्या उत्पादनाकरिता करणे अत्यंत गरजेचे झाले आहे. शेतीशी निगडित घटकांबाबत जगात वेळोवेळी होत असलेले बदल, विकसित होत असलेले तंत्रज्ञान हे शेतकऱ्यांपर्यन्त त्यांच्या गरजेनुसार योग्यवेळी पोहोचविणे आणि त्यासाठी आवश्यक सहाय्य व सोयी सुविधा पुरविणे निकडीचे आहे. कृषि विस्तार कार्यक्रमाद्वारे शेतकऱ्यांना आधुनिक तंत्रज्ञानाची माहिती देण्याकरिता करावयाच्या विविध उपाय योजनांसाठी कृषि विभागाकडून विविधांगी प्रयत्न करण्यात येत आहेत. याकरिता "राज्यातील शेतकऱ्यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे" आयोजित करणे ही योजना सन २००४-०५ पासून सुरु आहे. या योजनेचे उद्दिष्ट सफल होण्याच्या दृष्टिकोनातून संदर्भाधीन दिनांक ६ जून, २००७ च्या शासन निर्णयान्वये देण्यात आलेल्या मापदंडाच्या अधीन राहून ही योजना सन २००८-०९ मध्ये राबविण्यास प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

विविध देशांनी विकसित केलेले शेती विषयक तंत्रज्ञान व अनुषंगिक बाबी यांची माहिती त्या-त्या देशातील शेतकऱ्यांशी प्रत्यक्ष चर्चा करून, तसेच क्षेत्रीय भेटी, संबंधित संस्थांना भेटी इत्यादी द्वारे शेतकऱ्यांचे ज्ञान आणि क्षमता उंचावण्याकरिता राज्यातील शेतकऱ्यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे आयोजित करणे ही योजना राज्यात राबविण्यास विभाग स्तरावर / आयुक्तालय स्तरावर गठीत केलेल्या समितीच्या निर्णयांच्या अधीन राहून सन २००८-०९ मध्ये मंजूर केलेल्या रु.५०.०० लक्ष (रुपये पन्नास लक्ष फक्त) इतक्या निधीस शासनाची प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२. कृषि विषयक कामगिरीकरिता शासकीय पुरस्कार मिळालेल्या राज्यातील शेतकऱ्यांना प्राधान्य देण्यात यावे. त्याशिवाय अन्य शेतकऱ्यांनाही योजनेत सहभागी करावे. विविध प्रगत देशातील विकसित आणि आधुनिक तंत्रज्ञानाची माहिती होण्याकरिता तसेच शेतमालाची निर्यात / कृषि मालाचे पणन व बाजारपेठेतील मागणी कृषि माल प्रक्रिया याबरोबरच त्या देशामध्ये उपयोगात येत असलेले अद्ययावत तंत्र आणि तंत्रज्ञान अवगत करून

त्यांचा वापर राज्यातील शेतक-यांनी त्यांच्या शेतावर / शेतीमध्ये करण्यासाठी सहाय्य करणे हे **राज्यातील शेतक-यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे** या योजनेचे प्रमुख उद्दिष्ट राहिल.

३. **राज्यातील शेतक-यांचे देशाबाहेर अभ्यास दौरे** या योजनेच्या अंमलबजावणीकरिता मार्गदर्शक सूचना, नियम, निकष आणि अटी कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्या मान्यतेने निर्गमित कराव्यात. योजना अंमलबजावणी संदर्भात योग्य ती कार्यवाही करण्यास आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. या योजनेवरील खर्च करण्यास व त्याबाबतच्या मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यास संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. हा खर्च खालील लेखाशीर्षाखाली सन २००८-०९ च्या मंजूर तरतूदीतून भागविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

मागणी क्रमांक डी-३

२४०१-पीक संवर्धन,

१०९ विस्तार व प्रशिक्षण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना (राज्य योजना)

१०९ (०१)(३९) शेतक-यांचे देशाबाहेरील अभ्यास दौरे

३३-अर्थसहाय्य (२४०१ ४३६५)

४. हे आदेश प्रधान सचिव (कृषि) यांच्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत आहेत.

५. सदरचा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २००८०६१७१५२५३८००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(वीणा राऊत)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन,

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग.

प्रति,

आयुक्त, कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,

संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, पुणे (५ जादा प्रतींसह)

सर्व संचालक / सर्व सहसंचालक, कृषि आयुक्तालय, पुणे,

सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक,

सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी,

सर्व जिल्ह्यांचे कोषागार अधिकारी,

महालेखाकार (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१, मुंबई/ महाराष्ट्र-२, नागपूर,

सर्व विधान मंडळ सदस्य, महाराष्ट्र विधान मंडळ,

महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई, (कृपया प्रसिध्दी द्यावी)

मा. मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव / मा.राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव,

वित्त विभाग (व्यय-१ / अर्थसंकल्प-१२), मंत्रालय, मुंबई-३२,

नियोजन विभाग (कार्यासन १४३१), मंत्रालय, मुंबई-३२,

कार्यासन २-अ, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२ / निवड नस्ती.